Orde van Vlaamse Balies

www.advocaat.be

Staatsbladsstraat 8
B – 1000 Brussel
T +32 (0)2 227 54 70
F +32 (0)2 227 54 79
info@advocaat.be
ondernemingsnummer 0267.393.267

NOTA

Algemene beleidsnota Justitie: samenvatting en commentaar studiedienst

Voorwoord

I. Gerechtelijk recht en rechterlijke organisatie

II. Strafrecht en strafprocesrecht

III. Burgerlijk recht

IV. Economisch recht

V. Internationaal recht

VOORWOORD

Waarde Confraters,

Met zijn beleidsnota Justitie 2017 gaat minister van Justitie Koen Geens verder op de ingeslagen modernisering van Justitie. Hij belooft in zijn derde regeringsjaar onder meer prioriteit te geven aan de modernisering van de verschillende wetboeken, de optimalisering van het gebouwenbeheer, de rationalisering van de gerechtsgebouwen en de digitaal ondersteunde rechtbank. (Zie ook OrdeExpress 10/11/2016)

De studiedienst van de OVB onderwierp de nota aan een kritische lezing en bezorgt u voor elk deelluik een becommentarieerde samenvatting.

1. Burgerlijk recht

De minister richtte expertenwerkgroepen op voor de hervorming van het Burgerlijk Wetboek en aspecten van het familie- en familiaal vermogensrecht. De OVB gaf haar opmerkingen en standpunten weer en werkt intussen al aan amendementen bij sommige van de voorgestelde regelingen, zoals het statuut van pleegouders.

Verder maakte de OVB deel uit van de evaluatiewerkgroep van de familierechtbanken en nodigde ze op eigen initiatief de rechters van alle Vlaamse familierechtbanken uit om op constructieve basis de werkwijzen te vergelijken. Zo kan een meer uniforme werkwijze uitgewerkt worden die zowel met de noden van de magistraten als met die van de advocaten rekening houdt.

2. Economisch recht

De OVB werkte ook mee aan de evaluatie van de rechtsvordering tot collectief herstel en bepleitte daarbij nogmaals dat de advocaat de meest aangewezen persoon is in dat kader. Wat betreft de vergoeding van de schadeafwikkelaar in zo'n procedure, benadrukte de OVB dat daar voor de advocaat-schadeafwikkelaar een gepaste vergoeding tegenover moet staan.

Werkgroepen van de minister buigen zich nog over de hervorming van het vennootschapsrecht, het insolventierecht en het ondernemingsrecht. De OVB volgt via de studiedienst en haar commissies de werkzaamheden van die werkgroepen van nabij op.

Voor de hervorming van het insolventierecht becommentarieerde ze in het voorontwerp bijvoorbeeld de definitie van het vrij beroep en het faillissement van de uitoefenaars van een vrij beroep. Ze ijvert daarbij ook voor een regeling die het beroepsgeheim van de betrokken actor maximaal respecteert.

Nieuwe ontwikkelingen of opportuniteiten worden actief opgevolgd en de OVB geniet het vertrouwen van minister om hieraan mee te werken.

3. Strafrecht

De OVB bracht over de hervorming van het strafprocesrecht een constructief, maar tevens kritisch, standpunt uit. Ook de voorlopige hechtenis met de aanhoudingstermijn en de zorg voor de

geïnterneerden volgt ze met argusogen op. De standpunten daarover vindt u via https://www.advocaat.be/Nieuws-en-standpunten/Standpunten.

4. Gerechtelijk recht en rechterlijke organisatie

De hervorming van de burgerlijke rechtspleging wordt verdergezet met als doel de burgerlijke procedures voor de hoven en rechtbanken efficiënter te laten verlopen. De OVB bezorgde daarover proactief enkele voorstellen aan de minister. Ze stelt de werkbaarheid in de praktijk voor de individuele advocaat daarbij centraal en benadrukt het recht op toegang tot de rechter voor de rechtzoekende.

Verder wordt de advocatuur de belangrijkste speler op het veld van de faillissementen. De OVB verwierf namelijk samen met de OBFG het beheer over het Centraal Register Solvabiliteit (CRS), nadat ze eerder al het Centraal Register voor Collectieve Schuldenregeling (CRCSR) binnenhaalde. De rol van Diplad is bij die verdere informatisering van justitie onontbeerlijk.

5. Internationaal recht

Tot slot geeft de beleidsnota nog de intenties weer van de minister op internationaal vlak.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om een welgemeende dank uit te spreken voor de erg gewaardeerde inzet en expertise van verschillende leden van de OVB commissies die de studiedienst bijspringen en de OVB vertegenwoordigen in de diverse ministeriële werkgroepen.

Dirk CHABOT
Bestuurder departement studiedienst en collectieve belangen

I. GERECHTELIJK RECHT EN RECHTERLIJKE ORGANISATIE

1. Gerechtelijk recht

De hervorming van de burgerlijke rechtspleging wordt verdergezet met als doel de burgerlijke procedures voor de hoven en rechtbanken efficiënter, minder omslachtig en sneller te laten verlopen. Het is de bedoeling tot kwalitatieve en betaalbare rechtspraak te komen binnen het jaar na instelling van de vordering.

- Een **grondige hervorming van de burgerlijke rechtspleging**, die eerst zijn ingang zal vinden in de ondernemingsrechtbanken, zal het voorwerp uitmaken van een afzonderlijk plan in het voorjaar 2017. Krachtlijnen van dit plan betreffen *alternatieve conflictbeslechting*, inzetten op inhoudelijke versterking van de kwaliteit van het dossier met een *procesgerichte nieuwe informaticatoepassing* om de duurtijd, de communicatiewerklast en de tijdsbesteding van alle actoren in de procedure verminderen. De OVB heeft zelf proactief enkele voorstellen uitgewerkt en aan de minister overgemaakt. De praktijk moet centraal staan. Theorie moet ook in de praktijk werken.

- Het **stimuleren van alternatieve oplossingstrajecten** verdient verder duidelijk een zeer belangrijke plaats in de beleidsnota. Daarbij gaat het om bemiddeling, minnelijke schikkingen en arbitrage.

  Met betrekking tot **bemiddeling** zal een ontwerp aan de regering worden voorgelegd, waarin onder meer de rol van de federale bemiddelingscommissie zal worden versterkt. De reeds bestaande initiatieven inzake bemiddeling bij de verschillende hoven en rechtbanken worden verder in kaart gebracht met als doel deze te stroomlijnen en goede praktijken verder te ontwikkelen in alle hoven en rechtbanken.

  Er wordt volle medewerking verleend aan een evaluatie, georganiseerd door de universiteit Gent, van het systeem en de praktijk van de schikkingen bij de familierechtbanken in het kader van het FITTIF-project (families in transitie, transitie in families) met het oog op de verbetering van de wetgeving en de praktijk inzake **minnelijke schikkingen**.

  Om **arbitrage** nog aantrekkelijker te maken, worden er enkele kleine aanpassingen van het nieuwe arbitragerecht opgenomen in het ontwerp van potpourri V. Daarnaast zal er ook een brochure worden opgemaakt en zullen de leden van de rechterlijke orde beter geïnformeerd worden over arbitrage en de exequaturprocedure.

De OVB benadrukt eens te meer het belang van een burgerlijke rechtspleging waarin de rechtszoekende op nuttige wijze de gelegenheid krijgt zijn zaak te verdedigen met het grootste respect voor het recht op toegang tot de rechter, zoals dat grondwettelijk en verdragsrechtelijk is gewaarborgd.

2. Rechterlijke organisatie

a) Hervorming van het gerechtelijk landschap

- In overleg met het College van hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie zal de minister de **bestuurlijke autonomie van de hoven en rechtbanken en het openbaar ministerie** voortzetten. Elk van beide colleges zal verantwoordelijk worden voor de eigen organisatie. Er wordt gestart met de overdracht van bevoegdheid over het personeelsbeheer en de werkingsmiddelen. ICT-beheer en gerechtskosten zullen pas in een volgende fase worden overgedragen.

- De minister bereidt een ontwerp van wet voor met daarin zowel een **financierings- als allocatiemodel**. Het budget zal worden opgemaakt op basis van een beheersovereenkomst. De concrete verdeling van de middelen onder de verschillende rechtscolleges of parketten zal gebeuren onder de vorm van financiële enveloppes op basis van meer dynamische criteria.

- De minister beoogt tevens een **vlottere toewijzing van magistraten en ondersteunend personeel** in het licht van de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften van de dienst.

De OVB steunt de minister in zijn streven naar een performanter beheer van de rechterlijke orde door middel van decentralisatie, maar dringt aan op een goede samenwerking tussen beide colleges in het bijzonder voor het ICT-beheer en beklemtoont dat de rechtzoekende geenszins het slachtoffer mag worden van de organisatorische veranderingen, die onvermijdelijk gepaard zullen gaan met enige kinderziekten. De advocatuur moet als ervaringsdeskundige op het terrein ook een gesprekspartner zijn.

b) Informatisering van Justitie

De minister zal de inspanningen voor de informatisering van Justitie en de rechterlijke Orde onverminderd voortzetten en voor elk informaticaproject de vereiste wettelijke basis creëren.

De doelstellingen zijn zonder meer ambitieus:

- Tegen eind 2017 moet bij alle rechtbanken op **elektronische wijze kunnen worden neergelegd**.
- Tegen eind 2017 moeten **alle vonnissen en arresten in één databank** worden opgeslagen en moet het mogelijk zijn om afschriften daarvan elektronisch aan te maken, te tekenen en te verzenden.
- Het **Centraal Register Solvabiliteit** (*ook wel: digitaal insoventieregister*) wordt opgestart. Schuldvorderingen in een faillissement zullen digitaal kunnen worden neergelegd en leiden tot een belangrijke werklastvermindering voor de griffies van de rechtbanken van koophandel.
- De opsporingscapaciteit van de kamers van handelsonderzoek wordt versterkt met de oprichting van een **elektronische zoekrobot knipperlichten**.
- Via een **e-pvplatform** zullen pv's elektronisch kunnen worden uitgewisseld tussen politie en de justitie-actoren en zal de inzage daarvan binnen een beveiligde online-omgeving realiteit worden.

- Juridische beroepen zullen via een **e-justice-paymentplatform** elektronisch kunnen betalen. Op termijn zal dit worden verplicht, waardoor het gebruik van cheques en griffiebons evenals cash betalen volledig zullen verdwijnen.
- **Videoconferentie** zal verder worden uitgerold als vergadertool en voor burgerlijke zaken in bijkomende pilootprojecten worden getest.

Via haar dochteronderneming DIPLAD cvba werkt de OVB actief mee aan de realisatie van de plannen van de minister van Justitie en zullen via het DPA tal van projecten concreet worden uitgerold voor de advocatuur in de loop van 2017.

c) Gebouwen en infrastructuur rechterlijke orde

De minister zal in de nabije toekomst het **Masterplan voor de gerechtsgebouwen** concretiseren en implementeren. Daarin zullen met name worden bepaald:

- de overblijvende zittingsplaatsen en diensten griffies/parketsecretariaten
- de overblijvende gebouwen
- een nieuwe vorm/structuur van professioneel beheer
- de lopende en toekomstige renovatieprojecten
- de lopende en toekomstige nieuwbouwprojecten
- het globaal veiligheidsbeleid
- het onderhoud en facilitair beheer van de gebouwen
- de opslag van archieven en overtuigingsstukken

Tevens voorziet de minister een **nieuwe organisatiestructuur voor de infrastructuur en het veiligheidsbeleid** met regiomanagers per ressort met eigen medewerkers.

Tot slot zal de minister **de tweede en de derde fase van de hertekening van de vredegerechten** vanaf 2017 gefaseerd invoeren. Daardoor zullen de griffies van stedelijke vredegerechten worden samengevoegd en zal tegelijk de kaart van de gerechtelijke kantons worden hertekend. De mogelijkheid om zittingen *sous l'arbre* te organiseren wordt bestendigd.

De OVB betreurt ten zeerste dat de minister van Justitie nog steeds niet in zijn kaarten laat kijken over het Masterplan gerechtsgebouwen en de hertekening van de kaart van de gerechtelijke kantons. Met het oog op de grote impact hiervan op de optimale rechtsbedeling aan de rechtzoekenden vindt ze het evenwel fundamenteel dat hierover een maatschappelijk debat kan worden gevoerd en verlangt ze als belangenbehartiger van de advocatuur en de rechtzoekenden hierover te worden gehoord. De OVB vraagt in elk geval dat keuzes voor deze of gene zittingsplaats en andere gerechtelijke kantons uitdrukkelijk worden gemotiveerd op basis van welomlijnde duidelijke criteria die zoveel mogelijk de gelijkheid van elke rechtzoekende respecteren.

3. **Versterking van de parketten en de zetels van de rechtbanken**

De minister beoogt een verdere versterking van de **parketten**, zowel van het federaal parket als van de parketten van eerste aanleg en de parketten-generaal, in het bijzonder wegens de strijd tegen het terrorisme en het gewelddadig radicalisme.

Tevens zullen de **zetels** worden versterkt, in het bijzonder van de rechtbanken van eerste aanleg te Brussel, door de aanwerving van 338 leden van de rechterlijke orde met bijhorende werkings- en investeringskosten.

4. **Toegang tot justitie**

De minister heeft in nauw overleg met de OVB en de OBFG de **juridische tweedelijnsbijstand** grondig hervormd en gemoderniseerd, maar wil thans ook werk maken van een duurzame financiering, jarenlange eis van de beide communautaire Ordes, door de oprichting van een Fonds voor de juridische tweedelijnsbijstand, dat zal worden gespijsd door de verplichte betaling van een retributie in strafrechtelijke, burgerlijke en administratiefrechtelijke (uitsluitend voor federale rechtscolleges samengesteld uit beroepsrechters) procedures.

Daarnaast wil de minister de toegang tot justitie garanderen via een uitbreiding en maximale stimulering van de **rechtsbijstandsverzekering.**

De OVB is actief betrokken bij beide dossiers en heeft haar standpunten daarover aan het kabinet Justitie uitvoerig uiteengezet in menig overleg. De OVB zal in beide gevallen ijveren voor een oplossing die de rechtzoekenden maximaal ten goede komt en de belangen van de advocatuur vrijwaart.

5. **Duurzaam budgettair beleid en gerechtskosten**

De minister wil verder aandacht besteden aan het in de hand houden van de justitiekosten door de oprichting van gerechtskostenbureau's binnen de griffies, de creatie van het nationaal register voor gerechtsexperten en voor vertalers/tolken en een correcte betaling van experten door middel van een specifieke ICT-toepassing.

II. STRAFRECHT EN STRAFPROCESRECHT

6. **Een vernieuwd Strafwetboek**

De multidisciplinaire commissie van experten heeft een voorstel van Boek I afgerond en werkt verder aan de ontwikkeling van een voorstel van Boek II. De inhoud is vooral materieel strafrecht en houden eerder politiek-maatschappelijke keuzes in.

7. **Een vernieuwd Wetboek van Strafvordering**

De experten willen het onderscheid tussen opsporingsonderzoek en gerechtelijk onderzoek opheffen en pleiten voor één soort onderzoek "*onder leiding van het openbaar ministerie en onder controle van een (onderzoeks)rechter*". Het openbaar ministerie zal dus, meer dan nu het geval is, het voortouw nemen in het voeren van het onderzoek.

Mits de rechten van verdediging afdoende bescherming genieten, kan dat in het voordeel spelen van de advocatuur. Doordat de onderzoeksrechter niet langer zelf de bevelen geeft, maar eerder antwoordt op vordering van het openbaar ministerie, zijn leiding van en controle op het strafonderzoek niet langer in één hand verenigd. De grotere afstand van de nieuwe 'rechter van het onderzoek' van wat op het terrein gebeurt, kan de onafhankelijkheid van de rechterlijke controle juist ten goede komen.

Wel teleurstellend is dat het beleidsplan ter verdediging van die nieuwe aanpak enkel gewag maakt van "*een sneller verloop van de strafrechtspleging*", mede door de afschaffing van de procedure van verwijzing naar de rechter ten gronde door de raadkamer. De vraag naar een vlot verloop van de procedure is begrijpelijk, maar mag niet ten koste gaan van de rechtsbescherming. Een goede omschakeling naar een accusatoir systeem, waar de nota duidelijk op aanstuurt, moet ook inhouden dat openbaar ministerie en de verdachte meer dan ooit als gelijkwaardige partijen worden beschouwd die allebei ter verantwoording kunnen worden geroepen voor een onafhankelijke rechterlijke instantie.

8. **De voorlopige hechtenis**

De nota wil de huidige aanhoudingstermijn van 24 uren verlengen, vermoedelijk naar 48 uren, o.a. om de bijstand van een advocaat te garanderen. De Orde staat zeer kritisch tegenover vroegere gelijkaardige voorstellen en pleit in de plaats daarvan voor een beter gebruik van het bevel tot verlenging van art. 15bis WVH. De vraag rijst bovendien of de gevangenis wel de aangewezen plaats is om de voorlopige hechtenis te laten uitvoeren en of de huizen van arrest niet in ere moeten worden hersteld.

Positief is wel dat de beperking van de duur van de voorlopige hechtenis prioritair blijft en dat de nota de huidige drempel van één jaar gevangenisstraf te laag vindt voor een onmiddellijke aanhouding. Ook wordt gepleit voor alternatieve hechtenisvormen in de vorm van elektronisch toezicht.

9. **Verbetering van de wetenschappelijke ondersteuning van het strafonderzoek**

De nota stelt terecht de oprichting voor van twee nieuwe DNA-gegevensbanken. Een eerste, de gegevensbank 'Intervenanten' zou alle gegevens bevatten van de operatoren op het terrein, om contaminatie van het DNA-materiaal te vermijden en bepaalde profielen uit te sluiten. Een tweede, de gegevensbank 'Vermiste personen' zou de DNA-profielen bevatten resulterend uit sporen van vermiste personen of ongeïdentificeerde stoffelijke resten.

10. **Strafuitvoering en gevangeniswezen**

Wat strafuitvoering betreft, stelt het beleidsplan zich ten doel om de uitvoering te verzekeren van alle straffen. Daartoe wordt een nieuw Wetboek van Strafuitvoering voorgelegd aan het Parlement. Wat de interne rechtspositie van gedetineerden betreft, wil de nota de Basiswet sneller in werking laten treden. Daarbij wordt terecht vooral het belang onderstreept van een goede detentieplanning en gezondheidszorg voor gedetineerden. Onderzocht zal worden of de kosten voor geneeskundige verzorging van geïnterneerden ten laste kunnen worden gebracht van de klassieke ziekteverzekering en op welke manier de reguliere gezondheidszorg meer geïntegreerd kan worden in de penitentiaire.

11. **Correcte zorg voor geïnterneerden**

Terecht benadrukt de nota het belang van een verdere uitstroom van geïnterneerden uit de gevangenissen. Daartoe zullen de bestaande inrichtingen worden aangevuld met een bijzondere eenheid voor geïnterneerden met een verstandelijke beperking en wordt samengewerkt met de FOD Volksgezondheid.

12. **Infrastructuur penitentiaire inrichtingen**

De verbetering van de infrastructuur van de penitentiaire inrichtingen krijgt grote aandacht in de beleidsnota. Er worden nieuwe gevangenissen gebouwd, de capaciteit van de bestaande gevangenissen wordt aanzienlijk uitgebreid en de gevangenissen van Merksplas en Leuven, die dringend aan modernisering toe zijn, worden (verder) gerenoveerd. Positief is alleszins dat de nota transitiehuizen belooft waar bepaalde gedetineerden tegen het einde van hun straf de kans krijgen om het laatste deel van hun straf door te brengen. Dat zal hun re-integratie in de samenleving in ieder geval ten goede komen.

Voor geïnterneerden komen er twee nieuwe inrichtingen in Wallonië, naar het voorbeeld van het FPC Gent. Opmerkelijk is wel dat dit onder de hoofding 'penitentiaire inrichtingen' wordt vermeld en niet onder 'correcte zorg voor geïnterneerden'. Het valt te hopen dat men wat geïnterneerden betreft niet langer in dergelijke repressieve termen denkt.

13. **Naar een strengere aanpak van zware verkeersmisdrijven en van –recidive**

Naast een verstrenging op materieel vlak, wil het plan de verjaringstermijn in het verkeersstrafrecht eenvormig maken. Te verwachten valt dat men regel en uitzondering zal

omdraaien zodat de huidige regel van verjaring na één jaar de uitzondering zal worden en de huidige uitzondering van drie jaren de regel.
Opvallend is dat de nota de zin bevat dat "*[d]e korte termijn van 1 jaar [...] af en toe tot verjaring [leidt] hetgeen niet de bedoeling kan zijn*". Het is precies de bedoeling van een verjaringstermijn dat hij af en toe tot verjaring leidt. Er mag overigens op worden gewezen dat, luidens art. 21 V.T.Sv., de huidige gemeenrechtelijke verjaringstermijn voor overtredingen slechts zes maanden bedraagt, in welk opzicht de eenjarige termijn in verkeerszaken nu al een langere periode is dan normaal.

14. **Betere inning penale boetes en specifiek verkeersboetes**

Het beleidsplan wil naar een betere inning van de penale boetes door o.a. de vervangende gevangenisstraffen vanaf zes maanden uit te voeren voor geldboetes van minimaal 500 euro, mits Financiën eerst al het nodige heeft gedaan. Daarnaast wordt ingezet op informatisering voor een vlottere gegevensuitwisseling tussen Justitie en Financiën, op het gebruik van ANPR-scanners, het bevel tot betalen en de omzetting van de cross-border-richtlijn 2015/413.

15. **Aanpak van financiële misdrijven**

Het beleidsplan wil financiële misdrijven efficiënter bestrijden. Daartoe wordt in de eerste plaats de *una via*-wetgeving[1] gerepareerd na de vernietiging van een gedeelte daarvan door het Grondwettelijk Hof wegens schending van het *non bis in idem*-beginsel[2]. Daarnaast wordt de werking van het COIV verbeterd met een boekhoudkundige toepassing en structurele maatregelen om de achterstand weg te werken. Ten slotte wordt een nationaal platform gecreëerd ter bestrijding van wedstrijdvervalsing of *match fixing*, met een prominente rol voor de FOD Justitie.

16. **Strijd tegen de financiering van het terrorisme**

Naar aanleiding van de omzetting van de vierde anti-witwasrichtlijn werd er besloten om de wet van 11 januari 1993 integraal te vervangen. Daarnaast wordt er verder gewerkt aan de slechte uitslagen die België heeft behaald na de FAG evaluatie van 2013-2014 en zal de Belgische wetgeving in conformiteit worden gebracht met de 40 FAG-aanbevelingen. Vervolgens wordt voorzien dat het platform "strijd tegen de financiering van het terrorisme" tegen het einde van het jaar de risicoanalyse van België met betrekking tot de financiering van terrorisme zou hebben afgerond. De rol van en de samenwerking tussen de CFI en het OM zal worden versterkt. In het bijzonder zal het BELFI-project worden voortgezet; dit project beoogt controles op verschillende verenigingen (vzw) die een rol kunnen hebben met financiering van terrorisme of gelinkt kunnen worden met terrorisme en Syriëstrijders. Tenslotte zal worden gekeken hoe het virtuele geld wordt gebruikt voor de financiering van terrorisme.

[1] Wet 20 september 2012 tot instelling van het 'una via'-principe in de vervolging van overtredingen van de fiscale wetgeving en tot verhoging van de fiscale penale boetes, *BS* 22 oktober 2012, 64132.
[2] GwH 13 april 2014, nr. 61/2014, *APT* (weergave), afl. 3, 406, *Juristenkrant* 2014 (weergave W. HUBER), afl. 289, 2, *Dr.pén.entr.* 2014, afl. 2, 169, noot A. LECOCQ. en E. CECI, *JLMB* 2014, afl. 21, 976, noot F. KONING, *RABG* 2014, afl. 19, 1340, noot J. ROSELETH, *Rev.dr.pén.* 2015, afl. 4, 347, noot F. DESTERBECK, *Rev.dr.pén.* 2015, afl. 4, 347, noot A. RISOPOULOS, *RW* 2014-15 (samenvatting), afl. 12, 457, *T.Strafr.* 2014, afl. 5, 293, noot K. VANDERHAUWAERT en *TFR* 2014 afl. 467, 732, noot J. SPEECKE.

III. BURGERLIJK RECHT

17. Grondige hervorming van het Burgerlijk Wetboek

Nu belangrijke delen verouderd zijn of onoverzichtelijk zijn geworden, streeft de minister naar een grondige hervorming van het BW. Daartoe werden werkgroepen van experten opgericht, die zich buigen over het verbintenissenrecht, het bewijsrecht, het aansprakelijkheidsrecht, het zakenrecht, de lening en de persoonlijke zekerheden. De OVB heeft in de werkgroepen vertegenwoordigers gehad die op constructief hebben meegewerkt. De minister plant ook de koop van roerende goederen te vereenvoudigen en uniformiseren. Een afzonderlijk beleidsplan over de hervorming van het BW zit in de pijplijn.

18. Familie- en familiaal vermogensrecht

d) Hervorming van het erfrecht en het relatievermogensrecht

Ook over deze materies werd een expertenwerkgroep opgericht. Wat het erfrecht betreft zochten de specialisten een nieuw evenwicht tussen de familiale solidariteit en de beschikkingsvrijheid van het individu, hetgeen uitmondde in aanbevelingen om meer keuzevrijheid te bieden inzake de beslissing aan wie een erfenis toekomt (vb. verhogen beschikbaar deel en afsluiten van erfovereenkomsten).

In het kader van de hervorming van het relatievermogensrecht blijft de minister bij zijn voornemen een duidelijk kader te creëren met betrekking tot de patrimoniale rechten en plichten van wettelijk en feitelijk samenwonenden. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar een goede informatieverstrekking, het evenwicht tussen de rechten en plichten van samenwonenden, en de financiële gevolgen van een relatiebreuk.

- ➔ De aanbevelingen over de hervorming van het erfrecht worden besproken binnen de regering. De minister voorziet dat deze besprekingen tegen het einde van dit jaar worden afgerond en zullen resulteren in een wetgevend initiatief.
- ➔ Momenteel buigt de expertenwerkgroep, waarvan de OVB deel uitmaakt, zich over de positie van de langstlevende echtgenoot. Nadien volgen de omzetting van het vruchtgebruik, de wettelijke samenwoning en de feitelijke samenwoning.

Tot slot verwijst de beleidsnota naar het voorontwerp van Potpourri V, goedgekeurd door de ministerraad op 20 juli 2016, waarin o.a. volgende wijzigingen op stapel staan:

- het Wetboek internationaal privaatrecht wordt aangepast aan de Europese erfrechtverordening;
- de verklaring van verwerping van de nalatenschap en van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving zal uitsluitend voor de notaris kunnen gebeuren (in de vorm van een notariële akte), ter ontlasting van de griffie van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de nalatenschap openvalt;
- de oprichting van een centraal erfrechtregister, te beheren door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, waarin documenten van erfopvolging, Europese erfrechtverklaringen en verklaringen in verband met de erfkeuze zullen worden opgenomen.

➔ Aangezien advocaten verklaringen van aanvaarding van nalatenschappen onder voorrecht van boedelbeschrijving of verklaringen van verwerping in de toekomst niet langer zullen kunnen raadplegen via het register van deze verklaringen dat ter griffie wordt gehouden, acht de OVB het onontbeerlijk dat advocaten toegang krijgen tot het centraal erfregister.

De OVB wijst erop dat de minister met dit laatste punt een stelling van de OVB overneemt. Stelling, die als opmerking in het standpunt over PPV werd geformuleerd

e) Zorgenkinderen

De minister wenst dat ouders van zorgenkinderen vooraf een vermogensrechtelijke regeling op maat van hun kind kunnen uitwerken, zodat de continuïteit in de zorg voor hun kind ook na hun overlijden gegarandeerd blijft. De minister denkt daarbij aan constructies waarbij het kind dat niet in staat is om zelf zijn goederen te beheren, het genot heeft van zijn goederen terwijl deze beheerd worden door een vertrouwenspersoon die de ouders aanduiden. Bovendien wil de minister bijzondere aandacht besteden aan het erfrecht van personen met een handicap en de beschikkingsvrijheid van ouders ten aanzien van een kind met een handicap uitbreiden.

f) Levenloos geboren kind

De minister wil nieuwe regelgeving uitwerken met betrekking tot de naamgeving en de registratie van levenloos geboren kinderen. Op basis van de hangende wetsvoorstellen hierover in de Kamer, bereidt de minister een voorontwerp voor dat dit najaar besproken wordt in de regering

g) Sociaal ouderschap

Onderzocht zal worden welke persoonlijke en vermogensrechtelijke (m.n. erfrechtelijke) gevolgen kunnen worden gehecht aan de band tussen een persoon die betrokken is of was bij de opvoeding en het onderhoud van het kind en dit kind. Hierbij wil men niet raken aan de afstamming en primaire verantwoordelijkheid van de juridische ouders van het kind.

h) Een statuut voor pleegouders

De minister wil een juridisch statuut uitwerken voor pleegouders. Daarbij wil hij rekening houden met de primaire opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders (art. 18.1 IVRK), de rol van de pleegouders in het leven van het kind en de verschillende vormen van pleegzorg.

➔ De OVB heeft haar standpunt reeds overgemaakt en mondeling toegelicht tijdens de hoorzitting op 29 april 2015 in de Kamercommissie justitie. Bovendien heeft de Orde duidelijk te kennen gegeven dat zij graag constructief wil meewerken.
➔ De commissie voor de justitie heeft de artikelen van het "wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek tot invoering van een nieuw statuut voor pleegouders" op 22 maart 2016 in eerste lezing aangenomen.[3] De afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft inmiddels een advies uitgebracht over de aangenomen tekst en over de daarop ingediende amendementen.
➔ De OVB werkt momenteel een voorstel van amendement uit over de in eerste lezing aangenomen artikelen.

i) Hervorming van het afstammingsrecht

Het Grondwettelijk Hof heeft intussen al verschillende bepalingen van het nieuwe afstammingsrecht vernietigd en er zijn nog verschillende prejudiciële vragen hangende. De administratie zal op basis van de gewezen arresten en de beleidsvragen die zich daarbij aandienen

[3] http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/0697/54K0697006.pdf

een voorontwerp voorbereiden tot hervorming van het afstammingsrecht. Daarbij is het de bedoeling een evenwicht te creëren tussen het sociaal en het biologisch ouderschap.

Daarnaast bindt de minister de strijd aan met schijnerkenningen. Hieronder verstaat men de erkenning van een kind louter en alleen om een verblijfsrechtelijk voordeel te verkrijgen. Door de strijd tegen schijnhuwelijken en schijnwettelijke samenwoningen te versterken, verplaatsen de misbruiken zich naar de schijnerkenningen. Een voorontwerp van wet, goedgekeurd door de Ministerraad, werd voor advies overgemaakt aan de Raad van State.[4]

j) Objectivering onderhoudsbijdragen

De Commissie voor Onderhoudsbijdragen werkt aan adviezen over de berekening van het bedrag van de onderhoudsbijdrage van ouders voor hun kinderen objectiveren en uniformiseren. Bijzondere aandacht gaat uit naar de ondersteuning van het Genderbeleid van de Regering en naar de problematiek van onderhoudsplichtigen die zichzelf doelbewust onvermogend maken.

➔ De OVB heeft één effectief lid (Mr. Eddy Boydens) en één plaatsvervanger (Mr. Francine Dans) afgevaardigd naar deze commissie (resp. voorzitter en lid van de OVB-commissie familierecht). Bestuurder Gracy Saerens maakt tevens als schuldbemiddelaar deel uit van deze commissie. De commissie ambieert om in het voorjaar van 2017 eerste adviezen uit te brengen over de berekeningsmethodes en documenten die nu circuleren in de praktijk (zoals bijvoorbeeld protocollen over de buitengewone kosten).

k) Transgenders

De huidige wetgeving rond transgenders zal aangepast worden aan de internationale mensenrechtenverplichtingen. Zo worden de medische voorwaarden geschrapt.

l) Informatisering burgerlijke stand

- Met het oog op de voorziene digitalisering van de burgerlijke stand in 2018 werden reeds uniforme modellen van akten opgemaakt.
- Een juridische werkgroep wordt opgericht om de bijhorende wijziging van het BW te begeleiden.

19. **Bijsturing en uitvoering van nieuwe wetgeving**

- Een werkgroep evalueert de werking van de ***familierechtbanken***. Zo kwam een nieuw model van oproepingsbrief tot stand voor het horen van minderjarigen. In het voorontwerp van Potpourri V worden een aantal verbeteringen naar voor geschoven om de procesmatige werking van de familierechtbanken te optimaliseren. Ook wordt nagedacht over de verhouding tussen een jeugdbeschermingsmaatregel (jeugdrechtbank) en een maatregel die verband houdt met het ouderlijk gezag (familierechtbank).

  ➔ De OVB maakt deel uit van deze evaluatiewerkgroep. Bovendien kwamen op verzoek van de OVB de commissie familierecht en een aantal magistraten van de Nederlandstalige rechtbanken van eerste aanleg en hoven van beroep eind oktober 2016 samen om informatie uit te wisselen over de werking van de verschillende familierechtbanken. Daarbij is de doelstelling om de werking te optimaliseren en, waar mogelijk, te uniformiseren.

[4] *Vr. en Antw.* Kamer 2016-2017, 16 november 2016, CRIV54 COM537, blz. 4 tot 6.

- Met betrekking tot de nieuwe wet op de ***onbekwaamheidsstatuten*** neemt de minister verschillende initiatieven. Een voorontwerp ter verbetering en ter vermindering van de werklast wordt dit najaar voorgelegd aan de regering. De informatisering van de procedure inzake bewindvoering wordt voorbereid. De ratificatieprocedure van het Verdrag van Den Haag van 13 januari 2000 wordt opgestart. De minister werkt tot slot aan diverse Koninklijke Besluiten:
    - De OVB zit mee aan de tafel voor de uitwerking van het KB over de kosten en erelonen van de bewindvoerders.
    - De OVB werkt ook mee aan het KB met een lijst met gezondheidstoestanden.
    - Daarnaast wil de minister nog een KB uitwerken dat de uitoefening van de functie van bewindvoerder afhankelijk zal maken van bepaalde voorwaarden. Ook daaraan wil de OVB haar medewerking verlenen.
- In Potpourri V zal de minister het WIPR aanpassen om grensoverschrijdende problemen inzake ***naamgeving*** het hoofd te bieden. In het kader van de modernisering van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen zal Potpourri V eveneens de procedure tot voornaamswijziging vereenvoudigen. Ingevolge het arrest van het Grondwettelijk Hof van 14 januari 2016 wordt de discriminatie weggewerkt in geval van onenigheid of afwezigheid van keuze bij het geven van een familienaam aan een kind.
- Het voorontwerp van Potpourri V voorziet vervolgens in een voorafgaand geschiktheidsvonnis in de procedure voor binnenlandse ***adoptie***, naar analogie met de interlandelijke adoptie. Om de adoptie mogelijk te maken van kinderen uit landen die noch de adoptie noch de plaatsing met het oog op adoptie kennen, bestendigt het voorontwerp van Potpourri V ter aanvulling van het nieuwe artikel 361-5 BW de oplossing die reeds door bepaalde rechtbanken wordt toegepast: de toestemming tot adoptie wordt gegeven door een voogd ad hoc aangewezen door de rechtbank.
- Door de vele wetswijzigingen geeft het ***Wetboek Belgische Nationaliteit*** in de praktijk vaak aanleiding tot onduidelijkheden en verschillende toepassingen. De minister bereidde een voorontwerp voor om dat te verhelpen. Daarnaast organiseert de minister dit najaar een rondetafelgesprek over het bewijs van maatschappelijke integratie en de impact ervan op het verkrijgen van de Belgische nationaliteit.
- In het voorontwerp Potpourri V werkte de minister een voorstel uit om een snelle en effectieve uitvoering te bekomen van de maatregelen getroffen in het kader van ***kinderontvoering***.

20. **Andere delen van het burgerlijk recht**

- Bij het overlijden van een huurder wil de minister maatregelen nemen om de ***terugvordering door de verhuurder*** van zijn eigen goed te versnellen. Een mogelijke piste is een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek om de terugvordering te versnellen van een goed door de verhuurder in geval van overlijden van de huurder.

➔ Aan de commissie Gerechtelijk Recht van de OVB zal worden gevraagd het voorontwerp te bestuderen en eventuele opmerkingen te formuleren.

- De minister heeft een werkgroep opgericht om het ***beheer van mede-eigendommen*** en de daaraan verbonden kosten onder de loep nemen. De werkgroep zal tegen het einde van het jaar aanbevelingen doen om de nadelige gevolgen van de recente wetswijzigingen te ondervangen. Tot slot werd een KB voorbereid met nadere regels voor de inschrijving van de syndicus in de Kruispuntbank van Ondernemingen, ter uitvoering van art. 577-8, §2/1 BW.

IV. ECONOMISCH RECHT

21. Massaschade

Slachtoffers van massaschade moeten op een eenvoudige manier toegang hebben tot justitie. Op dit ogenblik wordt de wet van 28 maart 2014 die 'De rechtsvordering tot collectief herstel' in boek XVII van het Wetboek van Economisch Recht heeft ingevoegd, geëvalueerd. De OVB heeft deelgenomen aan deze evaluatie door het invullen van een uitgebreide vragenlijst. De OVB heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt om er nogmaals voor te pleiten dat advocaten als groepsvertegenwoordiger moeten kunnen optreden in het kader van de rechtsvordering tot collectief herstel. De OVB is van mening dat advocaten uitermate geschikt zijn om als groepsvertegenwoordiger op te treden. De OVB heeft de wetgever tevens gesuggereerd om te voorzien in een gepaste(re) vergoeding voor de groepsvertegenwoordiger.

22. Schadeafwikkeling

Advocaten kunnen optreden als schadeafwikkelaar in het kader van de rechtsvordering tot collectief herstel. De schadeafwikkelaar zorgt voor de correcte uitvoering van hetzij het gehomologeerde akkoord, hetzij van de beslissing ten gronde. Artikel XVII.61, §1 van het Wetboek van Economisch Recht bepaalt dat de vergoeding van de schadeafwikkelaar wordt berekend overeenkomstig de regels die door de Koning zijn vastgelegd. Thans wordt het KB betreffende de vergoeding van de schadeafwikkelaar voorbereid. De OVB heeft met het oog daarop een regeling naar analogie met de kosten en erelonen van deskundigen voorgesteld. Indien dergelijke regeling niet aanvaard zou worden, heeft de OVB erop aangedrongen dat de schadeafwikkelaar alleszins gepast vergoed zou worden. De OVB heeft benadrukt dat de taak van de schadeafwikkelaar geenszins onderschat mag worden aangezien deze taak niet louter administratief doch ook juridisch van aard is.

De mogelijkheid tot instelling van een gemeenrechtelijke procedure inzake schadeafwikkeling alsmede een versnelde procedure van schadeafwikkeling bij bepaalde vormen van foutloze aansprakelijkheid wordt onderzocht. De OVB is van bij de aanvang betrokken en werkt verder in nauwe samenwerking met de minister.

23. Vennootschapsrecht

De hervorming van het vennootschapsrecht wordt voorbereid door een werkgroep samengesteld uit professoren experten. De uitgangspunten van deze hervorming blijven:

- De afschaffing van het onderscheid tussen burgerlijke en handelsvennootschappen;
- De incorporatie van het verenigingsrecht in het Wetboek van Vennootschappen;
- De beperking van het aantal vennootschapsvormen.

De werkgroep zet zijn werkzaamheden verder in nauw contact met de andere leden van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht. Het is de bedoeling om binnen afzienbare tijd reeds een deel van de werkzaamheden af te toetsen bij de verschillende belangengroepen. De OVB heeft haar interesse kenbaar gemaakt om als belangengroep te worden geconsulteerd. De OVB volgt middels haar commissie vennootschapsrecht de werkzaamheden omtrent de hervorming van het vennootschapsrecht nauwgezet op.

24. **Insolventierecht**

Om ondernemingen die in moeilijk vaarwater zijn gekomen alle kansen te geven en met de uitdrukkelijke bedoeling om na een faillissement nog een tweede kans mogelijk te maken hebben de ministers van Justitie en Economische zaken het initiatief genomen om het Belgische insolventierecht te moderniseren en te harmoniseren onder de vorm van een nieuw Boek XX Insolventie van het Wetboek Economisch Recht. Het is de bedoeling om tegen eind dit jaar een politiek akkoord te bereiken over het voorontwerp daarvan binnen de regering, waarna het voor advies kan worden overgemaakt aan de afdeling wetgeving van de Raad van State, en na goedkeuring in tweede lezing binnen de ministerraad aan het parlement kan worden voorgelegd.

De OVB heeft hoofdzakelijk via een subwerkgroep van haar Commissie Curatoren diverse versies van het voorontwerp grondig becommentarieerd, onder meer wat betreft de definitie van het vrij beroep en het faillissement van de uitoefenaars van een vrij beroep.

De nieuwe definitie van het vrij beroep bevat geen enkele notie meer naar het koopmansbegrip (*cfr. infra*) en zal later worden uitgebreid naar de andere boeken van het Wetboek Economisch Recht. Door toedoen van de OVB is daarin uitdrukkelijk opgenomen dat het moet gaan om een beroep dat beschikt over een eigen tuchtorgaan en dat is gehouden tot permanente vorming.

Met betrekking tot het faillissement van de uitoefenaars van een vrij beroep ijvert de OVB dan weer voor een regeling die het beroepsgeheim van de betrokken actor maximaal respecteert en verlangt ze te worden betrokken bij de redactie van de uitvoeringsbesluiten terzake.

25. **Ondernemingsrecht**

De werkgroep opgericht samen met de minister van Economie heeft een drievoudige taak:

- Het Wetboek van Koophandel verder integreren in het Wetboek van Economisch Recht;
- Het uniformiseren van het ondernemingsbegrip en het opheffen van de oude noties koopman/handelaar;
- De oprichting van een ondernemingsrechtbank.

26. **Oprichting Marktenhof in hof van beroep te Brussel**

Teneinde de behandeling van enkele zeer juridisch-technische procedures te professionaliseren, wordt overgegaan tot de oprichting van een gespecialiseerde, werkelijke sectie in het hof van beroep te Brussel. Daartoe worden in het hof van beroep te Brussel “kamers voor marktzaken” ingericht. Samen vormen deze kamers een sectie waaraan de naam “Marktenhof” wordt gegeven. Het Marktenhof zal bevoegd zijn voor het gehele land. De OVB is niet gekant tegen de oprichting van het Marktenhof.

27. **Kansspelen**

Er wordt een betere bescherming beoogd van spelers (in het bijzonder van de minderjarige spelers) bij kansspelen.

V. INTERNATIONAAL RECHT

28. Mensenrechten

Grote prioriteit zal worden gegeven aan het naleven en uitvoeren van arresten van het EHRM. Structurele problemen in de gevangenissen zullen worden aangepakt en er zal ook worden gewerkt aan een gegarandeerde dienstverlening in de gevangenissen in tijden van staking. Men wil tevens komen tot een nationaal controlemechanisme voor plaatsen waar mensen van hun vrijheid zijn beroofd. Er wordt gepland om in 2017 een nationaal mensenrechtenmechanisme te hebben opgericht en er zal in het stafrechtelijk beleid nog steeds gestreden worden tegen racisme, antisemitisme, moslimhaat en discriminatie in het algemeen.

29. Internationaal humanitair recht

Het plan is om de samenwerking met internationale straftribunalen actiever te ondersteunen. Tevens wordt het eerste activiteitenverslag van de *Belgian Task Force* verwacht en België is van plan om zich samen met zijn betrokken internationale partners actiever te tonen op internationaal vlak om in de nabije toekomst de weg te kunnen openen voor de onderhandelingen over een internationaal verdrag inzake wederzijdse rechtshulp en uitlevering in het kader van de bestraffing van oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en misdaden van genocide, een instrument dat tot op heden nog niet bestaat. Ten slotte zullen de werkzaamheden rond de bekrachtiging van het derde amendement bij het Statuut van Rome inzake het internationaal Strafgerechtshof.

30. Bevorderen van de rechtsstaat

Justitie zal ook in 2017 solidair bijdragen aan internationale inspanningen tot capaciteitsopbouw voor landen die uit een conflict komen of kwetsbaar zijn.

31. De dialoog met de representatieve organen van de erkende erediensten/levensbeschouwelijke organisaties

Conform het regeerakkoord zal de intensieve dialoog met religieuze verantwoordelijken verder gezet worden. Ook voor de andere erkende levensbeschouwelijke organisaties zal een overlegraad worden opgericht met het oog op continue dialoog. Erkenning van niet erkende (voornamelijk islamitische) lokale geloofsgemeenschappen zal worden gestroomlijnd. Er zal worden gewerkt aan opleidingen en sensibilisering binnen de islamitische geloofsgemeenschappen om radicalisering te bestrijden en tegen te gaan.

Studiedienst Orde van Vlaamse Balies
24 november 2016